

Astrid Rozenfeld

Adamovo
ZAVEŠTANJE

Preveo s nemačkog
Nikola Jordanov

■ Laguna ■

Naslov originala

Astrid Rosenfeld

ADAMS ERBE

Copyright © 2011, Diogenes Verlag AG Zürich.

All rights reserved.

Translation copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Mariji Paoli Rozenfeld
Detlefu Rozenfeldu
i Dagmaru Rozenfeldu*

I

Edvard

Počinje li čovek da piše zato što postoji neko kome hoće sve da ispriča?

Počinje li da piše jer je pomisao da će sve nestati nepodnošljiva?

Ejmi, hteo bih sve da ti ispričam.

Ti si sada u Engleskoj i ne znam da li se tvoje misli ukrštaju s mojima i koliko često. Ipak, ne mogu da te zaboravim.

Ovde, na ovim stranicama, trebalo bi da bude spasena od nestanka i jedna ledena februarska noć.

Ejmi, ti i ja smo samo mali deo celine. Jer ovo ovde je, u stvari, Adamova priča, ali na jednom tavanu isprepletale su se moja i Adamova priča.

Od Adama sam nasledio njegove oči, njegova usta, njegov nos i gomilu hartije koja nikada nije stigla do pravo-
vog primaoca.

Ejmi, ponekad mislim da sam prvo morao da te sretnem da bih primio zaveštanje koje mi je namenjeno.

Uvek su mi pričali da mi je otac mrtav, pri čemu je on jednostavno napustio moju majku. Štaviše, ne može se reći ni da ju je napustio, jer nikada nisu odista bili zajedno, gotovo da se nisu poznavali. U stvari, spavali su zajedno jedan jedini put. A kada je moja majka otkrila da je trudna, moj otac se odavno vratio u domovinu.

Imao sam osam godina kada je majku jedna od njenih prijateljica ubedila da je za moj psihološki razvoj izuzetno važno da saznam istinu o svom začetniku. Što ranije, to bolje.

Istina nije bila bogzna šta. Otac mi se zvao Seren ili Geren, i bio je rodom iz Švedske, ili Danske, ili Norveške. Mnogo više pojedinosti majka nije mogla da se seti. „Edice, sigurna sam da ti je otac bio sjajan čovek i te večeri kada smo... kada si ti... znaš već. Sviđali smo se jedno drugom, mnogo, mnogo.“

Varijanta s mrtvim ocem uvek mi je bila draža od sjajnog Serena ili Gerena iz Skandinavije.

Iako za moje začecije nije bila zaslužna ljubav, već gubitak inhibicija usled dejstva dve ledene boce votke gorbačov, za moju majku ja sam uvek bio dete koje je želela. Od svoje četrnaeste godine ni za čim nije čeznula više nego za bebom. Već je prešla tridesetu kada joj je to omogućila skandinavska sperma. U četvrtom mesecu – moj otac je tada već bio napustio Berlin – dala je otkaz u knjižari i preselila se kod roditelja. Njene prijateljice su sažaljevale sirotu Magdu Koen koja je morala da žrtvuje karijeru i samostalnost zbog kopileta u svojoj utrobi. Uporno su pokušavale da ubede moju majku da bez obzira na dete nastavi da radi. Međutim, Magda Koen je bila antihrist ženskog pokreta. I da ju je samo neko blagovremeno uzeo za ženu i oplodio, verovatno ne bi ni pomišljala da se zaposli.

Jednog sunčanog popodneva u martu, Magda me je istisnula i nazvala me po protagonistu svog omiljenog romana iz pera Džejn Ostin: Edvard. Tog prolećnog dana izgledao sam kao sve ostale bebe, ali sličnost je rasla iz godine u godinu: Adamove oči, Adamova usta, Adamov nos.

Najradije sam se igrao u dnevnoj sobi, ispred peći. Bila je bela, s uvojitim šarama, a na vrhu su sedele dve figure bucmastih anđelčića koji su se blago osmehivali držeći se za ruke. Pored peći je stajala kutija puna automobila. Voleo sam svoje automobile i hteo sam da kasnije radim nešto što ima veze s njima, kao valjda svaki šestogodišnjak. Uopšte nisam bio originalno dete. I baš kada se pozlaćeni jaguar sudario s belim mustangom, čuo sam svog dedu kako jeca. Sedeo je iza mene na podu. Već samo to me je

zbunilo, jer je moj deka Mozes obično sedeo na sofa ili na stolici, ali ne na parketu. A onda, suze u njegovim očima. Zagrljio sam ga, ali on me je blago odgurnuo i drhtavo me pomilovao po glavi.

„Adam“, reče on.

„Deko?“

On zastanja ili uzdahnu. „Pre mnogo godina ovde je već sedeo jedan švrća, koji je izgledao kao ti. Nije imao automobile, nego cinkane vojnike. Zvao se Adam i bio je moj mlađi brat.“

„Gde je on?“

Mozes ne odgovori.

„Gde su njegovi vojnici?“

„Vojnici umiru rano.“ On šakom obrisa lice. „Edvarde, pomolimo se jedinome Bogu da si nasledio samo Adamovu spoljašnjost, a ne njegov karakter.“

Deka se stalno molio jedinome Bogu, redovno posećivao sinagogu u Ulici Pestaloci i tvrdoglavo se pridržavao košer* ishrane. Baka i mama se skoro nikada nisu molile, retko su odlazile u sinagogu i jele su sve što im se sviđalo.

Čučali smo na podu. Dekine molitve na hebrejskom zvučale su kao meketanje koze. Mislio sam da je utonuo u nešto drugo kada su mu niz obraze opet potekle suze. Najzad se moja majka vratila kući i prekinula ovu scenu. „Tata, šta to radiš?“

„Molimo se zbog Adama“, odgovorih ja dok se deka još kao u transu obraćao jedinome Bogu.

Moja majka uzdahnu, uhvati deku za ruku i podiže ga. „Tata, dođi.“

---

* Nem.: *koscher* [jid.: *kaschéjr* prema hebr.: *kāshēr* – ispravno] – dopušteno prema jevrejskim verskim pravilima. (Prim. prev.)

On poslušno dozvoli da ga ona odvede.

Mustang se prevrte. Bacio sam ga nazad u kutiju i izvadio jedan landrover, koji je trebalo da izađe na crtu zlatnom jaguaru. Naravno, nije imao šanse, jer nikada ne bih dopustio da jaguar izgubi.

Slučaj s Adamom verovatno bih odmah zaboravio, ali te večeri moj deka nije jeo s nama. Ostao je u biblioteci, kako smo zvali tavan koji je pripadao našem stanu. Nije to bila prava biblioteka. Doduše, postojao je jedan regal s knjigama, ali tu džinovsku prostoriju do koje se stizalo zavojitim stepenicama koristili smo, u stvari, za odlaganje svega i svačega. Starih kofera i isluženog nameštaja, od kojih nismo hteli da se rastanemo iz sentimentalnih razloga, kutija s fotografijama, odeće, moje kolvke. Ukratko, starudije.

Mozes Koen, moj deka, provodio je u biblioteci mnogo vremena. Zato što je tamo mir, govorio je. Mene su gore puštali samo retko. Jer je prašnjavo, govorila je moja baka Lara Koen.

Dakle, večerali smo utroje za kuhinjskim stolom i baka je istezala vrat. Imala je dugačak, labuđi vrat, kojim se vrlo ponosila. „Šta je Mozesu?“, upita moja majka.

„Adam“, glasio je kratak odgovor.

Bakin vrat okrete se u mom pravcu. „Uvek sam se nadala da će ga proći, tja...“

„Jednom će to već prevazići“, reče moja majka.

Lara Koen se odjednom nasmeja. Smeh joj je uvek bio precizno odmeren, kratak i štedljiv. Nije poticao iz trbuha ili srca, bio je kao uskličnik na tastaturi. Jedan dodir i kraj.

„Magda, draga, tvoj otac više razmišlja o mrtvima nego o živima, ako razumeš šta hoću da kažem.“ U glasu joj je treperela gorčina.

„Je li Adam mrtav?“, htedoh da čujem.

„Nadajmo se.“ Opet smeh.

„Mama, ne govori tako pred Edicom.“

„Je li mrtav?“, navalih.

„Recimo, Edvarde, da je zaslužio smrt. Bio je loš čovek, on je...“

„Mama, molim te, prestani.“

„Je li nešto slomio?“

„Oh da, svoju babu i majku.“

„Mama.“ Moja majka tresnu pesnicom po stolu, što inače nikada nije činila.

„Magda, draga, to nije razlog da uništavaš nameštaj.“

Moja majka ustade i raspremi tanjire iako još nismo završili večeru. Nanjušio sam krv, ne čuje se svakog dana da je neko razbio svoju majku i babu.

Baka navuče mantil i pozdravi se. Otišla je na koncert ili u pozorište. Ponekad smo je pratili mama i ja, ali deka nikada nije išao s nama. Uopšte, retko je napuštao stan.

Te noći sam ležao budan. Čuo sam kako se baka vraća, a onda se sve utišalo. Samo su gore škripale debele daske. Čekao sam taj trenutak. Išunjao sam se iz sobe, popeo zavojitim stepenicama i otvorio vrata. Mozes je sedeo u staroj naslonjači, s otvorenom knjigom u krilu, ali nije čitao, samo je zurio preda se. Stao sam pored njega, prešao rukama po naslonu i cimnuo naslonjaču da mu privučem pažnju. Deko se turobno osmehnu. „Zar ne bi trebalo da spavaš, Edi?“

„Ne mogu.“

„Razumem te, ni ja često ne mogu da spavam.“

I pre nego što mu se pogled ponovo ukočio, pre nego što je zaboravio na moje prisustvo, povukao sam ga za rukav. „Deko, pričaj mi o Adamu.“

Dugo mu je trebalo da progovori. Pričao je o Hitleru i ratu i da se Jevrejima naročito zlo pisalo, pa je cela porodica htela da se iseli. Bili su im potrebni papiri koji su bili vrlo skupi. A uoči samog puta, Adam je nestao s celokupnim porodičnim imetkom. Doduše, imali su papire, ali ništa osim njih. Baba i Mozesova majka ostale su u Berlinu, nisu htele da putuju u Englesku. „Mislim da su čekali Adamov povratak. Međutim, on se nikada nije vratio.“

„Baka je rekla da ih je slomio. Kako je to uradio ako nije bio tamo?“

„Mnogo toga se može slomiti time što se neke stvari ne učine.“

„Dakle, on to nije učinio?“

„Ne direktno.“

Na tom mestu sve mi je ovo postalo dosadno, pa sam svog deku ostavio samog na tavanu.

Na nezadovoljstvo Lare Koen, Magda nije nasledila ni njen oštar duh ni labuđi vrat. Po mišljenju moje babe, mama je imala slabu volju i bila je suviše sentimentalna. I dok je baka, mada ne više u cvetu mladosti, obavljala desetak počasnih dužnosti i upadljivo se interesovala za kulturna zbivanja, Magda Koen nije imala nikakav hobi i nije pokazivala ni najmanje razumevanja za umetnost. Mocarta, Elvisa ili Rolanda Kajzera, šund romane, Getea

ili Tomasa Mana – sve njih je delila u dve jednostavne kategorije: sviđaju mi se ili mi se ne sviđaju. Bilo joj je manje-više svejedno jesu li nobelovci. Nije čak razlikovala jeftin sekt od šampanjca. Međutim, kada joj se nešto dopadalo, njeno obožavanje nije poznavalo granice. Kada bi je nešto privuklo, bilo je to iz sveg srca. Moja majka je umela da voli.

Magda je imala mnogo prijateljica. Sve one su smatrale moju majku za priglupu, pa ipak su je stalno posećivale i olakšavale srce u našoj dnevnoj sobi. Magda je imala vremena i umela je da sluša. Mislim da su sve one potcenjivale moju majku.

Prvi muškarac koga mi je predstavila bio je Hanes iz Vedinga. Bio je bar prvi koga mogu da se setim. Hanes je bio kasapin i šest godina mlađi od moje majke, koja se ozbiljno primakla četrdesetoj. Ipak, mama je još imala nešto devojačko, nešto nevino, što nikada nije sasvim izgubila.

Hanes je sedeo u našoj dnevnoj sobi i smeja se isto tako glupavo kao kameni anđeo na peći. Bez obzira na to šta bi neko rekao, dizao je obrve i iščuđavao se. Izgledalo je da ga sve iznenađuje.

„Hanese, jeste li za još jednu kafu?“ I Hanes se prenerazio.

„Mesar, baš simpatično, Magda“, reče moja baka pošto je Hanes napustio stan.

Mama je prelazila preko zajedljivih komentara svoje majke ili više zaista nije osećala njene žaoke. Moj deka se uopšte nije izjašnjavao, već se povukao na tavan.

„Edice, da li ti se sviđa Hanes?“, upita mama glasom tako punim nade da nisam mogao drukčije nego da odgovorim „da“, mada nisam imao nikakvo mišljenje o brađatom kasapinu.

Hanes je sutradan pozvao moju majku i mene na večeru i tu se pokazao osnovni problem te još tako sveže veze. Sve troje smo potpuno izgubili dar ćaskanja. Moja mama se specijalizovala da sluša, ja sam bio dete, a Hanes je umeo da govori isključivo o mesu. Međutim, uzdržavao se od te teme u maminom prisustvu, „u društvu jedne dame“, kako je kazao. Pošto je dao svoj doprinos izgovorivši nekoliko rečenica o pravljenju krvavice, za našim stolom je zavladała tišina. Osećao sam se bar delimično odgovornim za to večer, jer sam insistirao na pici, pa smo zato sedeli kod Italijana, koji je u stvari bio Grk. Možda bi sve bilo jednostavnije u nekom gril-restoranu. Možda bi pečeni komad govedine animirao Hanesa da priča još o kasapljenju. A onda sam upitao: „Jesi li već pucao u neku životinju?“ Jednostavno da bih prekinuo tu neprijatnu tišinu.

„Da.“

„I u jelena?“ Mislio sam na Bambijevog oca.

„Oh da, čak u jednog velikog.“

„Jesi li ga pojeo?“

„Da, jesam.“ Nasmejao se i trbuh mu se zatresao.

„Ja ne volim jelensko meso, ima ukus kao stari sunder.“

Hanes je sada bio u svom elementu i objasnio nam je zašto divljač ima ustajali zadah. To je u vezi s polnom zrelošću i još nečim, ali toga se više ne sećam, jer dalje nisam slušao. Slikao sam voštanim bojama koje mi je italijanski Grk doneo s blokom za sto.

Posle te večeri sreli su se još dvaput. Hanes je bio taj koji je napustio moju majku. Kao što su je pre ili posle napuštali svi muškarci. Ona je uvek bila spremna da ispije čašu do kraja, koliko god sadržaj bio gorak ili bljutav.